

SUÇA İTİLMİŞ ÇOCUKLARIN YAZILI BASINDA TEMSİLİ* REPRESENTATION OF JUVENILE DELINQUENCY IN PRINT PRESS

Hülya ÖRKİ**

Öz

Etiketleme teorisine göre; bireylerin suç işlemesi üzerinde, etiketlenmiş olmalarının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu süreç, etiketlenme, dışlanma ve bireyin eleştirilen niteliklerinin pekiştirilmesi şeklinde çalışmaktadır. Etiketleme sürecinin işleminde kitle araçlarının da büyük katkısı vardır. Suça karıştığı iddia edilen birey henüz şüpheli durumundayken etiketlenmekte ve ceza adalet sisteminin soruşturma ve kovuşturma aşamalarından etiketlenmiş olarak geçmektedir. Bu çalışma amacı etiketleme teorisi bağlamında suça itilmiş çocukların medyada temsil edilme biçimlerini irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla Türkiye’de yazılı basında 01.01.2014-30.06.2014 tarihleri arasında aylık tirajı en yüksek olan üç gazete -Zaman, Posta ve Hürriyet- seçilmiştir. Seçilen gazetelerin altı aylık yayınlarında yer alan çocuk haberleri incelenmiş ve ilgili haberler nitel metin analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suça İtilmiş Çocuklar, Yazılı Basın, Temsil, Etiketleme Teorisi, Çocuk.

Abstract

According to labelling theory; there is a major effect of being labeled on commit crime of individuals. This process is working with stigma, exclusion and to reinforce the criticized qualifications of individual. There is also a major contribution to the labeling process of mass media. Individuals who allegedly involved in the crime, has being labelled yet suspect and investigation and prosecution of the person referred to as labelled stages of the criminal justice system. The aim of this study is to investigate the ways in which children are represented in the media in the context of labeling theory. With this aim, it is selected three newspapers with the highest circulation monthly -Zaman, Posta and Hürriyet- between 01.01.2014-30.06.2014 in Turkey. It is examined on news for children in six monthly publication of selected papers and evaluated using qualitative text analysis of related news.

Keywords: Juvenile Delinquency, Print Press, Representation, Labelling Theory, Juvenile.

1. Giriş

Suçta itilen çocukların sayısının her geçen gün artması tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorun haline gelmiştir. Sorunun önem kazanmasına paralel olarak çocuk suçluluğuna eğilen akademik çalışmaların sayısında gözle görünür bir artış olmakla birlikte bu sayı henüz yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Sorunun altında yatan temel dinamiklerin irdelenmesi ise çözüm açısından büyük önem taşımaktadır. Etiketleme teorisi suçu sosyal etkileşimin bir ürünü olarak görür. Teoriye göre bireylerin suç işlemesi üzerinde, etiketlenmiş olmalarının büyük etkisi bulunmaktadır. Etiketleme teorisi temel olarak, suçlu kariyerin toplumun sapma ve suç davranışlarına gösterdiği (genellikle) olumsuz tepki ile oluştuğunu ve bu süreçte etiketlenen çocuğun bu etiketi özümseyerek bu şekilde gelecekte de suçlu kariyerine devam edebileceğini iddia etmektedir. Suçlu kariyerine uzanan süreç etiketlenme, dışlanma ve bireyin eleştirilen niteliklerinin pekiştirilmesi şeklinde çalışmaktadır. Suça karıştığı iddia edilen birey henüz şüpheli durumundayken etiketlenmekte ve ceza adalet sisteminin soruşturma ve kovuşturma aşamalarından etiketlenmiş olarak geçmektedir (Dönmezer, 1994, s. 356). Etiketleme sürecinin işleminde kitle iletişim araçlarının da büyük katkısı vardır. Kanunlarla ihtilafa düşen, sokağa itilen veya madde bağımlısı olan çocuklar medyada toplum için ciddi bir tehlike olarak gösterilmektedir. Çocuklara yönelik haberler genellikle şiddet içeren haberlerin yer aldığı gazetelerin üçüncü sayfalarında verilmektedir. Diğer bir ifadeyle, çocuklar ancak “suça itildiklerinde” veya herhangi bir olayın kurbanı olduklarında medya gündemine girebilmektedir (Cangöz, 2007, s. 196). Çocukların medyada temsil edilme biçimi oldukça önemlidir. Zira, çocukluk döneminde başına gelmiş, faili olarak addedilemeyeceği veya mağduru olduğu bir olaydan dolayı uğrayacağı damgalayıcı ifadeler, çocukların yaşam boyu suiistimal edilmesine, toplumdaki dışlanmasına veya zarar görmesine yol açabilmektedir (Tosun, 2007, s. 189).

* Bu yazının bir bölümü 11-13 Aralık 2015 tarihinde Antalya’da düzenlenen “7. Uluslar Arası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu: Kentsel Güvenlik ve Çocuk Suçluluğu” sempozyumunda bildiri olarak sunulmuş, bildiri kitabında tam metin olarak yayınlanan metin üzerinde düzeltme ve eklemeler yapılarak içeriği genişletilmiştir.

** Arş. Gör. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, horki@agri.edu.tr

Çocukları apaçık bir tehdit olarak göstererek, onları “tinerci”, “sokak çocuğu” olarak etiketleyen haberler, çocuğa ait olan “masum çocuk” etiketini zaman zaman bastırabilmektedir. Bu haberler bir de “terör” sözcüğü ile süslenerek, “tinerci çocuk terörü”, “kapkaççı çocuk terörü” gibi etiketlerle topluma sunulduğunda önyargıların oluşmasına da katkıda bulunabilmektedir (Durna ve Kubilay, 2010, s. 79). Bu anlamda çocukların medyada temsil edilme biçimi büyük önem taşımaktadır. Özellikle suça itilen veya bir suçun mağduru olan çocukların haber metinlerinde sunulurken etiketleyici bir dil kullanılmaması çocuğun kendini tanımlaması açısından dikkat edilmesi gereken bir husustur. Bu noktadan hareketle bu çalışma etiketleme teorisi bağlamında çocukların medyada nasıl temsil edildiklerini irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, “Haber metinlerinde yer alan çocukların konumu nasıldır?”, “Bu metinlerde kullanılan etiketler, sıfatlar ve yinelenen ifadelerle çocuğun kimliğini tespitine yönelik bilgiler verilmekte midir?”, “İlgili haberlerde çocuğun kendisinin ve ailesinin kimliğini ifşa edici bir dil kullanılmakta mıdır?” ve “Suçun işlenmesine yönelik nedenler tartışılmakta mıdır ya da çocuğu suça iten nedenlerin suçun işlenmesindeki belirleyiciliği tartışılmakta mıdır?” gibi sorulara cevap aranmaktadır.

2. Etiketleme teorisi

1950li yıllardan günümüze kadar güncelliğini sürdüren etiketleme teorisi, sapma ve suç davranışlarını bireyin kişiliğine veya sosyal yapıya vurgu yaparak açıklayan teorilerden farklı olarak, diğerlerinin ve ceza adalet sisteminin bireye tepkisini ve bu tepkinin sonuçlarını irdelemektedir. Hemen hemen bütün suç teorileri araştırmalarının merkezine suçluyu koyarken; etiketleme teorisi analizinin merkezine suçlar ve suçlu davranışlar yerine, bu kişilere gösterilen tepkileri, suçlu olarak etiketlendikten sonra bu kişilerin kontrol altına alınması sürecini koymaktadır (Cullen ve Agnew, 2001, s. 295). Teori, suçluluğa karşı gösterilen resmi ve gayri resmi tepkilerin, suçlunun ileriki tutumları ve davranışları üzerinde etkili olabileceği görüşünü ileri sürmektedir (Bartollas, 2003, s. 160). Teorinin temelleri G. Herbert Mead ve Frank Tannenbaum’a dayanırken, Edwin Lemert “*Social Pathology*” ve Howard Becker “*Outsiders*” adlı eserleriyle geliştirmiş ve John Braithwaite “*Yeniden Bütünleştirici Utandırma Teorisi*”yle teoriye son halini vermiştir.

Etiketleme teorisyenleri suçların tespit edilmesi durumunda toplumun suç ve suçluya karşı nasıl bir tepki vereceği üzerinde yoğunlaşmaktadır (Dolu, 2011, s. 384). Etiketleme teorisi ise temel olarak, suçlu kariyerin toplumun sapma ve suç davranışlarına gösterdiği (genellikle) olumsuz tepki ile oluştuğunu ve bu süreçte etiketlenen çocuğun bu etiketi özümseyerek bu şekilde gelecekte de suçlu kariyerine devam edebileceğini iddia etmektedir. Teoriye göre, kişi eğer toplumda bir normu her hangi bir şekilde ihlal etmişse bu kişiye “sapkın” etiketi vurulur ve ona toplumun bakışı değişir. Kişi de zamanla bu etiketi içselleştirir ve kişiliğinin bir parçası haline getirir değerlendirmişlerdir (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 29).

Etiketleme teorisine göre, etiketleme sürecinin etiketlenen kişinin sembolik algısı üzerinde yaratacağı etki sembolik etkileşimcilik üzerinden ele alınmaktadır. Sembolik etkileşimcilik, bir kişinin kimliğinin, kendini nasıl algıladığı, bilişsel süreçleri, değerleri, tutumları kişinin diğer insanlarla olan sosyal etkileşimi sırasında oluşturduğunu iddia eder. Sembolik etkileşimcilikte, sosyal etkileşim sırasında dil, sözler ve mimikler yoluyla karşılıklı iletilen anlamlara vurgu yapılmaktadır. Dolayısıyla, etiketleme teorisine göre önemli olan kişinin gerçekleşen etkileşimler sırasında diğerlerinin söz ve davranışlarına nasıl bir anlam yüklediğidir. Zira bireyin kendisi hakkındaki bilgilerinin kaynaklarından biri de diğerlerinin hakkında ne düşündüğüdür (Dolu, 2011, s. 385). Bu noktada G. Herbert Mead’ın “ayna benlik” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Ayna benlik kavramı, çevre ile olan etkileşimimiz sırasında insanların bizimle ilgili olan mesajlarının, algılarının benliğimize yansımalarını ifade eder. Biz aynaya baktığımızda kendi yansımamızı görür ve onunla ilgileniriz ve bu anlamda da insanların bizi nasıl algıladıkları, bizim kendimizi nasıl algıladığımızı etkilemektedir. Başkalarının görüş ve düşünceleri görünüşümüz, hareketlerimiz, amaçlarımız ve karakterimizde büyük etkisi vardır. Biz çeşitli yollardan başkalarından etkileniriz. İnsanlar bizim hakkımızda ne düşündüklerini bize birtakım etiketler vasıtasıyla iletir ve bilincimiz büyük ölçüde bu toplumsal etiketleme tarafından şekillendirilir. Bu noktada etiketleme teorisi, insanı suçlu olarak damgalayan etiketlerin kullanılmasını, suç davranışını teşvik eden bir etken olarak ele alır. Buna göre sapkın ya da suçlu etiketleriyle damgalanan kişilerin kendileri ile ilgili algıları da bu yönde gelişmekte ve ileride sapma davranışı gösterme ihtimalleri artmaktadır (Kızılçelik, 1996, s. 78; Dolu, 2011, s. 385).

Etiketleme teorisyenlerinden Frank Tannenbaum, “*Suç ve Toplum*” (Crime and Community) adlı eserinde suçun bireysel farklılıklar sonucunda meydana gelen bir olay olmadığını, aksine sosyal ilişkiler içerisinde öğrenilen bir süreç sonucunda meydana geldiğini savunmaktadır (Cullen ve Agnew, 2001, s.295). Tannenbaum, “*Kötülüğün Dramatize Edilmesi*” (Dramatization of Evil) adlı makalesi ile etiketleme teorisinin kurucusu olarak anılmaktadır. Etiketleme kavramı ilk kez kullanan Tannenbaum (1938), bu

çalışmasında bireyin resmi mercilerce “suçlu” olarak etiketlenmesinin sonucunda etiketlendiği şeyin ta kendisi olması sürecini “kötülüğün dramatize edilmesi” ile ifade etmiştir (Shoemaker, 2010, s. 269). Tannenbaum’a göre, suçlu bireyin ortaya çıkış süreci, onu etiketleme, tanımlama, kimlik oluşturma, tecrit etme, betimleme, vurgulama ve davranışıyla ilgili onu bilinçlendirme aşamalarını içermektedir (Bakacak, 2002, s. 10). Tannenbaum’a göre, kişinin tutuklanması ya da yargılanmaya tabi tutulması bir kamusal tanıma işlemidir ve tutuklanan kimseye bir etiket yapılandırılması toplum tarafından o kimsenin suçlu olduğunu göstermeye yarayan bir işarettir (Dursun, 1997, s.309). Zira polis tarafından gözaltına alınan bir genç, daha sonra, adalet sisteminin ve toplumun kendisi gibi “suçlu” olarak etiketlediği gençlerle arkadaşlık kurmak zorunda kalacak ve böylece, birey hayatının ileriki aşamalarında suçlu bir kariyer inşa edebileceği bir dönemece girecektir (Cullen ve Agnew, 2001, s. 296; Bartollas, 2003, s. 160).

Tannenbaum’un kitabının yayınlanmasından birkaç yıl sonra Edwin Lemert “Temel ve İkincil Dereceden Sapmalar” (Primary and Secondary Deviation) (1951) adlı makalesinde kavramı geliştirerek, teorinin ilk sistematik gelişiminin temel taşları olan birincil ve ikincil sapma kavramlarını türetmiştir (Shoemaker, 2010, s. 269). Buna göre birincil sapma, norm ihlalinde veya suçta başlangıçta yapılan faaliyetler olmakla birlikte birey üzerinde çok az etki etmekte ve çabucak unutulabilmektedir. Diğer yandan ikincil sapma, bireyin sapma davranışının sonuçları çerçevesinde kişiliğini yeniden inşa etmesiyle ortaya çıkmaktadır (İçli, 2004, s. 127). Edwin Lemert, birincil sapmanın bireyin davranışında meydana geldiğini; ikincil sapmanın ise toplumun bu davranışa karşı gösterdiği tepki olduğunu ifade etmektedir. Lemert’e göre, sapmaya karşı gösterilen toplumsal tepki bireyin toplumdaki konumunda veya rolünde bir değişime neden olmakla birlikte bireyin kişiliğinde de bir dönüşümle sonuçlanmaktadır (Bartollas, 2003, s. 161). Bir kişinin gösterdiği sapkın davranış veya rol kişinin kendisine karşı gösterilen sosyal reaksiyonun sonucu meydana gelen açık veya kapalı problemlere karşı bir savunma, saldırı veya uyum aracına bağlı ise bu ikincil sapmadır. Bireyin tepki gösterilen sapma davranışını benimseyerek daha sonra bu davranış modunu devam ettirmesi için, bireyin farklı isimlerle çağrılmaya başlanması, damgalanması ev alay edilmesi olarak kendini gösteren net bir toplumsal dışlama ile karşılaşması şarttır. Lemert’e göre, ikincil sapmaya yol açan etiketleme süreci; birincil sapma ile başlar. Birincil sapma davranışına gösterilen sosyal tepkiler ve cezalar daha fazla bu türden sapma davranışına yol açar ve bunun sonucunda daha güçlü toplumsal yaptırımlar uygulanır. Sonraki aşamada, kendisine toplumsal yaptırım uygulanan kişiye karşı bir düşmanlık başlar ve bunu resmi kurumlarca da damgalanma izler. Bu da daha fazla sapma davranışını getirir ve sapkın tutum ve davranışların perçinlenmesiyle birlikte son aşamada hem resmi kurumlar hem de toplum tarafından sapkın olarak etiketlenen birey bu sapkın statüyü benimser ve artık kendisini suçlu olarak görmeye başlar (Dursun, 1997, s. 310; Dolu, 2011, s. 389).

Benzer şekilde Angenent ve Man (1996) de sapma davranışını aşırı davranışlar ve problem davranışlar şeklinde ikiye ayırmaktadırlar. Buna göre sigara, hilekârlık, küstahlık, münasebetsizlik, terbiyesizlik gibi daha az ciddi olan davranışları aşırı davranışlar ve evden kaçma, okuldan kaçma, alkol ve uyuşturucu kullanma, kumar ve fahişelik gibi daha ciddi olan davranışları ise problem davranışlar kategorisinde değerlendirmişlerdir (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 30).

Sapkınlık süreci Matza’ya göre “yasak ve serbest” (ban and transparency) problemiyle başlar. Kişinin yaptığı davranışlar “yasak” bölümünde yer alıyorsa kişi burada kimlik ikilemi içine düşer ve kimliğinin toplumun koyduğu (etiketlediği) yönde değişmesi için bir yol açılmış olur. İkinci basamakta “tutuklama ve etiketleme” (apprehension and labelling) gelmektedir. Polis ve yargı gibi resmi sosyal kontrol organları tarafından alıkonan, suç istinadıyla kaydedilen kimse suçlu kategorisine dahil edilir. Kişi bu basamakta huzurlu, suçsuz kimliğini kaybeder ve birinci basamaktaki ikilemi olumsuz yönde oluşur. Yakalandıkları bu suç kimlikleriyle toplum önüne çıkan birey toplum tarafından hep o suçla hatırlanacaktır. Bundan sonraki basamaklar ise hapsedilme ve sonrasında etiketlenme sürecidir (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 33).

Sembolik etkileşimciliğin önemli temsilcilerinden biri olan Erving Goffman “*Stigma*” (Damga) (1963) adlı eserinde toplumda damgalı bireylerin ötekileştirilmesini ilk nedenleriyle birlikte ortaya koymaya çalışmaktadır. Ona göre damga, sabit bir nitelik değil, bir ilişki türüdür. Damgalı, “ötekiyle” ilişkilerinde onu itibarsızlaştıran (veya itibarsızlaştırabilecek) bir vasfa sahip olandır. Sahip olunan vasfı “damgayı” dönüştüren; verili bir durum veya etkileşimde, bu niteliğin, karşımızdaki kişiye ve özellikle de kimliğine ilişkin beklentilerimizle uyuşmamasıdır. Goffman’a göre normal ve damgalı, somut kişiler değil aksine birer bakış açıdır ve bu bakış açıları toplumsal olarak üretilirler (Goffman, 2014, s. 17-18, 19, 192).

Howard Becker, *Outsiders* (Hariciler) (1963) adlı eserinde sapma kavramına değinmiş ve etiketleme kuramını bir adım ileriye taşımıştır. Becker’a göre, sapkın ve sapkın olmayan arasındaki tek fark birinin

sapkın olarak etiketlenmesidir. Sapma, kişinin davranışının niteliği değil, kuralların başkaları tarafından bu şekilde uygulanmasının bir sonucudur. Sapkın, etiketin başarılı bir şekilde uygulandığı kişi, sapkın davranış ise etiketlenmiş kişinin davranışdır (Becker, 1991, s. 9).

Sapmayı yaratan sosyal gruplardır. Sosyal gruplar, ihlal edilmesi durumunda sapma teşkil eden kuralları kendileri koyarak ve bu kuralları belli kişiler üzerinde uygulayıp onları "hariciler" (Outsiders) olarak etiketleyerek sapmayı kendileri yaratmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sapma, kişinin gerçekleştirdiği davranışa içkin bir nitelik değil, daha ziyade kuralların ve yasakların başkaları tarafından bir "suçluya" uygulanmasının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Sapma gösteren kişi aslında bu etiketin başarıyla uygulandığı kişidir. Sapma davranışı ise insanların sapkın olarak etiketlediği davranıştır. Becker sapkınılığı, "birilerinin ötekiler tarafından kural çiğneyenler olarak görüldüğü gruplar arası etkileşimin bir ürünü" olarak ele alır (Becker, 1991, s. 9-10).

Becker'a göre (1991, s. 12-13), bir davranışın sapkın olup olmadığı başkalarının bu davranışa verdiği tepkiye bağlıdır. Bir davranışın sapkın olarak değerlendirilme ihtimali aynı zamanda, kimin bu davranışta bulunduğu ve kimin bu davranış sonucunda incindiğine bağlıdır. Yasaların bazı kişilere, başkalarına göre daha çok uygulanması eğilimi vardır. Örneğin orta sınıf mahallelerde yaşayan erkek çocukları yakalandıklarında yoksul mahallelerden gelenlere göre yasal sürecin daha erken basamaklarında salıverilirler. Orta sınıf bir gencin polis tarafından yakalandığında karakola götürülme olasılığı daha azdır; karakola götürüldüğünde hakkında tutanak tutulma ihtimali daha da azdır; mahkemeye çıkartılması, suçlu bulunması ve hapse atılması ihtimali ise neredeyse sıfırdır. Becker'a göre bu farklılık her sapma davranışına verilen tepkinin aynı olmadığını ve davranışın öznesinin kimliğinin, diğerleri için tasıdığı anlama göre değişebileceğini göstermektedir. Sapmaya ilişkin kuralları koyanlar dışında kalanlara *hariciler* (Outsiders) adını veren Becker, sistemin kural koyanların kuralı ihlal edenlere tuzak kurdukları bir sürece dönüşebildiğini ileri sürmektedir. Becker, bu bağlamda, *yanlışlıkla damgalamanın* da mümkün olabileceğine dikkat çekmekte ve bu durumda da damgalamanın ikinci ve sonraki sapmaları tetikleyici sonuçlara sebep olacağı ifade etmektedir (Adler, vd. 1991, s. 181).

Becker'a göre kişiye suçlu gibi davranmak onu suçlu olması ihtimalini artıracaktır. Polis ve mahkemeler suçluluk kariyerlerini ve benliklerini kuvvetlendirici ve aktif hale getirici rol oynamaktadır. Negatif sosyal tepkileri bireyin basit tür suçluluktan, suçlu yaşam şekline geçmesine etki edebilmektedir (İçli, 2004, s. 129). Bir kimseye kendine atfedilen etikete göre muamele etmek özel bir durum yerine "kendini doğrulayan kehanet" şeklinde genel bir durum ortaya çıkarabilmektedir. Etiketleme süreci "kendini gerçekleştiren kehanet" in gerçekleşmesine yardımcı olur (Becker, 1991, s. 34). Eğer genç ebeveynleri, öğretmenleri ve kendisi için önemli olan diğer kişiler tarafından olumsuz bir tepki alırsa, davranışları olumsuz beklentilere uymaya başlar ve diğerlerinin gördüğü gibi birisi olmaya başlar.

Etiketleme teorisine son halini veren John Braithwaite "*Crime, Shame and Reintegration*" (1989) adlı eserinde "*Yeniden Bütünleştirici Utandırma Teorisi*" ni ortaya koymuştur. Ayıplamanın suç teşkil eden davranışları sergilemede etkili olduğunu iddia eden Braithwaite'e göre, "suç teşkil eden davranışları etkin bir biçimde ayıplayan toplumlar daha düşük suç oranlarına sahiptir. Suç oranları düşük olan toplumlar suçu etkin bir biçimde cezalandıranlar değil, suça karşı en hoşgörüsüz davrananlardır (Braithwaite, 2006, s. 1, 8). Yeniden bütünleştirici utandırma teorisiyle Braithwaite, etiketleme teorisinin iddiasının aksine toplumsal tepkilerin her zaman bireyi dönüşü olmayan bir suç döngüsüne sürüklediğini, tam tersine etkili yapıldığında toplumsal utandırmanın suç işlemede ceza adalet sistemi tarafından gösterilen resmi tepkilerden daha caydırıcı bir etki göstereceğini iddia etmektedir. Utandırmanın etkili bir şekilde kullanıldığı Uzak Doğu toplumlarından Japonya örneğini veren Braithwaite, suç önlemede sosyal bir tepki olarak utandırmanın etkin bir şekilde kullanılmasının resmi cezalandırma sistemine kıyasla daha fazla caydırıcı olduğunu belirtirken, utandırmanın etkin bir suç önleme ve suçla mücadele stratejisi olarak kullanılması gerektiğini ve bu şekilde suç işleyen bireylerin topluma yeniden entegre edilmesi için bir yöntem olarak kullanılması gerektiğini ifade etmektedir. Utandırmayı, hatalı davranışta bulunan bireyin sergilediği bu davranışından dolayı pişmanlık duyarak hatasını anlaması ve kendisini düzeltebilmesi için sergilediği davranışının toplum tarafından onaylanmadığını gösteren her türlü sosyal süreç olarak tanımlamaktadır. Bu noktada utandırmayı ayırıştırıcı ve yeniden bütünleştirici olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Buna göre ayırıştırıcı ve dışlayıcı utandırma olarak ifade edilen damgalama (stigmatization) suç işleyen bireyi sonraki aşamalarda suçlu gruplara iterek yeniden suç işlemek için fırsat yaratmaktadır. Suçluyu topluma entegre edici ve kuşatıcı utandırma olarak ifade edilen yeniden bütünleştirici (reintegrative) utandırma ise suç kontrolünde etkili olmaktadır. Teoriye göre utandırma önemli bir sosyal kontrol yöntemidir ki resmi cezalandırmanın etkili olmadığı durumlarda devreye girer. Bu noktada

Braithwaite, ayrıştırıcı utandırmadan ziyade yeniden bütünleştirici utandırmanın etkili olduğu belirtir. Birleştirici utandırma, temel olarak insanların özünde iyi oldukları ancak bazen hata yapabilecekleri ön kabulüne dayanır. Suçlunun kendisine değil, sergilediği hatalı davranışına odaklanılır. Utandırma noktasında ise birey değil hatalı davranışı ayıplanır. Bireye hatasını düzeltmesi yönünde telkinde bulunulur ve bunun için fırsat verilir. Böylece bir yandan sergilenen davranışın yanlışlığı ortaya konulurken, bireyin kimliği, bütünlüğü ve saygınlığı da korunmuş olur (Braithwaite, 2006).

Etiketleme teorisyenlerine göre toplumun bireye, bireyin de topluma tepkisi bireyin davranışını belirlemektedir. Suç sosyal etkileşimin bir ürünüdür ve çocukların sergilemiş olduğu suç ve sapma içeren davranışların polis ve adalet sisteminin yanı sıra aile, arkadaşlar, öğretmenler, komşular tarafından da etiketlenmeleri bu tür davranışlara etki etmekte ve suçlu bir kariyere yol açabilmektedir. Çocukların çevresi tarafından "aptal", "zihinsel yönden yetersiz" ve "çocuk suçlu" gibi olumsuz etiketlere maruz kalması çocuğa zarar verebilmektedir (İçli, 2004, s. 126). Diğer yandan bu tür olumsuz etiketler polis, adalet sistemi ve öğretmenlerin çocuk hakkındaki algı ve yargılarını da etkileyebilmektedir.

Etiketleme teorisine göre, gençler zayıf aile ilişkileri, akran baskısı, psikolojik anormallik ve suçluluk öncesi öğrenme tecrübeleri gibi bir dizi nedenden dolayı kanunları ihlal edebilir. Nedeni göz ardı edilerek, bireyin sapkın davranışı fark edilirse, suçlu bütün hayatı boyunca kendisini takip edecek olan olumsuz bir etikete maruz kalır (Siegel, vd., 2003, s. 124). Edwin M. Schur, "sapmış", "yetişkin suçlu", "çocuk suçlu" gibi kavramların kazanılmış değil aksine atfedilmiş statülere işaret ettiğini belirtirken, bu kavramların bir kişinin bir şeyi yaptığı için değil, başkalarının bu davranışlara gösterdiği tepkilerden dolayı işgal ettiği bir pozisyonu referans gösterdiğini iddia eder. Ona göre, kişi bir kez sapmış olarak nitelendirildikten sonra farklı gözle görülür ve sapmışın kişisel karakteristiklerinin ayırt edilmesinden sonra etiketleyenler tarafından bu kişiye yeni bir kimlik verilir (İçli, 2004, s. 128). Bu açıdan gençlerin sergiledikleri davranışlar sonucunda ebeveynleri, öğretmenleri ve kendisi için önemli olan diğer kişiler tarafından gördükleri olumsuz tepkiler sapkın davranışın devamı açısından etkili olabilmektedir. Örneğin, öğrencinin okulda bir suç işlemesi durumunda okul idaresinin bunu öğrendiğinde ilan etmesi gencin etiketlenmesine, arkadaşları tarafından dışlanmasına ve marjinalleşerek suçluluğa devam etmesine neden olmaktadır. Diğer yandan suça karışan öğrencinin okul idarecileri tarafından diğerlerine ilan edilmesi sonucunda bu şekilde etiketlenen öğrenci, arkadaşları tarafından dışlanabilmekte ve çözümünü okuldan kaçmakta bulabilmektedir, bu şekilde okulda geçireceği zamanını sapkın gruplarla geçirebilmekte ve suçlu kariyerinde ilerlemektedir. Bazen toplumsal kurumlar da etiketleme sürecinde yer alabilmektedir. Komşular, okul, polis ve mahkemeler gibi resmi kurumlar örneğin normal ailelerin çocukları ile parçalanmış ailelerin çocuklarına farklı bakmaktadırlar (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 34).

Etiketlemenin suça itilen genç için önemli sonuçları vardır: gencin suçlu olarak görülmesi ev, okuldaki ve hatta toplum içerisindeki davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Diğer yandan etiketlemenin türüne bağlı olarak gençler suçlu bir kariyer içerisinde yer alabilmektedir. Gencin suçlu olarak etiketlenmesi, diğerleri gibi, kendini suçlu olarak görmesine yol açmaktadır. Gencin kişiliği ve benliği suçlu olarak etiketlenme sürecinde dönüşüme uğramaktadır. Gençlerin kişiliklerinin dönüştüğü bu süreç bireysel-etiketleme süreci olarak adlandırılır Bu süreç sonucunda kanunlara karşı gelerek toplum tarafından dışlanan genç zamanla sapkın kimliği benimsemeye başlar (Siegel, vd., 2003, s. 124-125). Diğer yandan suçlu etikete maruz kalan genç zamanla sapkın gruplara dahil olur. Ancak bu etiketleme yüzünden sapkın grupları terk etmek istese bile pek çok engelle karşılaşır. Bir yandan sapkın gruplar onu takip eder, bırakmaz, diğer yandan katılmak istediği yeni grup veya toplum onu içine almak istemez (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 30). Böylelikle suçlu olarak etiketlenen genç iyi bir eğitim, iyi bir meslek ve diğer sosyal konulardan dışlanır.

Sonuç olarak etiketleme teorisi, bireyin çocuk yaşta işlediği suçtan dolayı etiketlenmesinin onu suçlu bir kariyere itebileceğini iddia etmektedir. Bu anlamda dikkat çeken ikincil sapma çocuğun etiketlenmesi sonucu bir kimlik oluşturma ve kendini toplumdan soyutlayarak kendisi gibi etiketlenmiş bireylerden oluşan gruplara yönelmesine yol açabilmektedir.

3. Medyada suça itilen çocuklar ve etiketleme

Etiketleme teorisine göre; bireylerin suç işlemesi üzerinde, etiketlenmiş olmalarının büyük etkisi bulunmaktadır. Teoriye göre bu süreç, etiketlenme, dışlanma ve bireyin eleştirilen niteliklerinin pekiştirilmesi şeklinde çalışmaktadır. Etiketleme sürecinin işlemesinde kitle iletişim araçlarının da büyük katkısı vardır. Kanunlarla ihtilafa düşen, sokağa itilen veya madde bağımlısı olan çocuklar medyada toplum için ciddi bir tehlike olarak gösterilmektedir. Çocuklara yönelik haberler genellikle şiddet içeren haberlerin yer aldığı gazetelerin üçüncü sayfalarında verilmektedir. Ulusal bayramlar, Dünya Çocuk Günü, öğretim yılının başlaması ve bitişi dışında çocuklar genellikle şiddet, cinsel taciz, çocuk istismarı gibi yetişkinlerin

çocuklara yönelik suiistimallerinde veya yangın, deprem, su baskını gibi doğal afetlerde ya da muhtelif kazalarda olayın duygusallaşmasını sağlayan haberlerin nesnelere olarak medyada yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle, çocuklar ancak "suça itildiklerinde" veya herhangi bir olayın kurbanı olduklarında medya gündemine girebilmektedir (Cangöz, 2007, s. 196).

Çocukların medyada temsil edilme biçimi oldukça önemlidir. Zira, çocukluk döneminde başına gelmiş, faili olarak addedilemeyeceği veya mağduru olduğu bir olaydan dolayı uğrayacağı damgalayıcı ifadeler, çocukların yaşam boyu suiistimal edilmesine, toplumdaki dışlanmasına veya zarar görmesine yol açabilmektedir (Tosun, 2007, s. 189). Bu nedenle çocuğun medyada temsili konusunda çeşitli ulusal ve uluslararası düzenlemeler yapılmıştır. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 21. maddesine göre süreli yayınlarda; 13.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416, 421, 423, 429, 430, 435 ve 436'ncı maddelerinde yazılı cürümlere ilişkin haberlerde mağdurların, on sekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapanlar ağır para cezasıyla cezalandırılır (Salihoğlu, 2007, s. 22).

Türkiye gazeteciler Cemiyeti'nin hazırladığı "Çocuk" başlıklı "Medya ve Çeşitlilik Klavuzu" ister fail ister mağdur olsun, çocukların görsel sunumlarından ve onların teşhisine ve teşhirine yol açacak uygulamalardan; çocukların kimliğinin tespitine yol açacak bilgilerin verilmesinden kaçınılmasına dikkat çekilirken özellikle suça karışan çocuklarla ilgili haberlerde sadece söz konusu olayın sonuçlarına değil, nedenlerine de yer verilmesi ve bütün medya profesyonellerinin etiket ve sıfatlar yoluyla çocuklarla ilgili yaratılabilecek olumsuz kalıpyargılar konusunda duyarlı olmalarının önemine değinilmiştir¹.

Etiketleme sürecinin işleminde kitle araçlarının büyük etkisi vardır. Suça karıştığı iddia edilen birey daha henüz şüpheli durumunda iken etiketlenmekte ve ceza adalet sisteminin soruşturma ve kovuşturma aşamalarından etiketlenmiş olarak geçmektedir (Dönmezer, 1994, s. 356). Özellikle, çocukların kimliği gizli tutularak haber yapılması kuralına yeterli hassasiyetle uyulmaması, onun etiketlenmesine ve hakkında hüküm verilene kadar gelişen süreçlerin olumsuz cereyan etmesine yol açabilmektedir. Örneğin Atılğan'ın (2014, s.83) çalışmasında bir çocuk, "Hâkimler haberleri izleye izleye hep tutukluyor, hep yatıyor. Haberlerde bizi öyle gösteriyor ki ben bile korkuyom bizden, sanki cani, eli kanlı terörist gibi" ifadeleriyle medyadaki etiketlemenin çocuklardaki yansımaları hakkında bilgi vermektedir.

Medya günümüzde etiketleme konusundaki en önemli araçlardandır. Örneğin işadamı Üzeyir Garih'in öldürülmesi olayında 13 yaşında bir çocuk yakalanmış ve çocuk basında yer alan haberlerde suçlu ilan edilmiştir. Çocuğa "deli", "tinerci", gibi etiketler yapıştırılarak çok tehlikeli olduğu vurgulanmış ve bunlarla nasıl savaşılabileceğine yönelik taktikler verilmiştir. Soruşturmalar sonucunda çocuğun ne katil, ne de tinerci olduğu anlaşılmıştır. Ancak çocuk ve ailesi mağdur edilmiş; babası isten çıkarılmış ve hatta çocuğun sınıfındaki öğrencilerin aileleri çocuklarını başka sınıflara aldırılmaya çalışmışlardır (Göksu ve Karakaya, 2009, s. 36-37). Çocukları apaçık bir tehdit olarak göstererek, onları "tinerci", "sokak çocuğu" olarak etiketleyen haberler, çocuğa ait olan "masum çocuk" etiketini zaman zaman bastırabilmektedir. Bu haberler bir de "terör" sözcüğü ile süslenerek, "tinerci çocuk terörü", "kapkaççı çocuk terörü" gibi etiketlerle topluma sunulduğunda önyargıların oluşmasına da katkıda bulunabilmektedir (Durna ve Kubilay, 2010, s. 79). Bu anlamda çocukların medyada temsil edilme biçimi büyük önem taşımaktadır. Özellikle suça itilen veya bir suçun mağduru olan çocukların haber metinlerinde sunulurken etiketleyici bir dil kullanılmaması çocuğun kendini tanımlaması açısından dikkat edilmesi gereken bir husustur.

4. Yöntem

Etiketleme teorisi, birincil sapma davranışında bulduklarından dolayı toplum tarafından etiketlenen çocukların soyutlanması sonucu, bu sapmış kimliği özümseyerek ikincil yani yeni sapmalara yönelebileceğini, hatta kendisi gibi sapmış diğerleriyle bir araya gelerek sapmış alt kültürünü oluşturabileceğini ve suçlu kariyerinde ilerleyebileceğini savunmaktadır. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, yazılı haber metinlerinde yayınlanan çocukları konu alan haberlerin analiz edilerek, haber içeriklerinin çocuğun toplum tarafından etiketlenmesine etkili olup olmadığını araştırılmasıdır. Bu bağlamda çalışma, "Haber metinlerinde yer alan çocukların konumu nasıldır?", "Bu metinlerde kullanılan etiketler, sıfatlar ve yinelenen ifadelerle çocuğun kimliğini tespitine yönelik bilgiler verilmekte midir?", "İlgili haberlerde çocuğun kendisinin ve ailesinin kimliğini ifşa edici bir dil kullanılmakta mıdır?" ve "Suçun işlenmesine yönelik nedenler tartışılmakta mıdır ya da çocuğu suça iten nedenlerin suçun işlenmesindeki belirleyiciliği tartışılmakta mıdır?" gibi sorulara cevap aramaktadır.

¹ Medya ve Çeşitlilik Klavuzu: Çocuk. <http://www.tgc.org.tr/COCUK-TR-ENG.pdf> (Erişim tarihi: 06.11.2014)

Araştırma, Zaman, Posta ve Hürriyet gazetelerinin 2014 yılında yayınlamış oldukları ve içeriğinde suça karıştığı veya bir suçtan dolayı mağdur olduğu iddia edilen 18 yaşından küçük kadın ve erkek cinsiyetinden çocukların olduğu haberleri kapsamaktadır². Araştırma için Zaman, Posta ve Hürriyet gazetelerinin seçilme sebebi, bu üç gazetenin Basın İlan Kurumu 2014 verilerine göre tirajı en yüksek gazeteler olması ve yazılı basında kamuoyuna en çok ulaşan yayınlar olmalarıdır (Bknz tablo 1). Yani bu üç gazete toplumu en fazla etkileyebilecek olan gazetelerdir. Araştırmanın zamansal kapsamı 01.01.2014 ile 30.06.2014 tarihleri arasında kapsamaktadır. Bu tarihler arasında suça karışan çocuklarla ilgili toplam 127 haber tespit edilerek incelenmiştir.

Tablo 1. Zaman Posta ve Hürriyet gazetelerinin Ocak-Haziran 2014 yılı aylık tiraj dağılımları³

	Zaman	Posta	Hürriyet
Ocak 2014	32.529.213	15.061.876	14.343.304
Şubat 2014	39.323.781	15.562.641	14.899.561
Mart 2014	38.011.976	15.795.531	14.764.463
Nisan 2014	33.790.119	13.629.780	13.249.569
Mayıs 2014	38.771.173	15.044.200	14.936.700
Haziran 2014	31.653.291	14.414.715	14.274.757

Araştırmada haber metinleri nitel analiz bağlamında ve betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada haberler analiz edilirken nitel içerik analizi uygulanmıştır. Birinci aşamada, suç türleri, zaman ve mekân bilgileri, suça karıştığı iddia edilen çocuklara ve mağdurlara ait isim, fotoğraf, yaş, cinsiyet bilgileri, haberde kullanılan görseller ile suça karıştığı iddia edilen çocuktan haberde ne olarak bahsedildiği sayısal tablolarla betimlenmiştir. İkinci aşamada ise, araştırmada incelenen 127 haber arasından seçilen haberler nitel metin analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu haberlerin analizinde van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Van Dijk, haberleri bir söylem biçimi olarak kabul etmektedir. Ona göre haberler, kaynak kullanımı, haber başlığının seçimi yoluyla toplumsal iktidarın içinde kurulduğu ve yeniden üretildiği metinlerdir. Van Dijk haber metin çözümlemelerinde toplumsal gücün/iktidarın yapılanmasının ortaya konulması amacıyla, haberlerin makro ve mikro yapılarını çözümlemenin ve başlık konumlarından sözcük seçimlerine kadar uzanan bir inceleme önermektedir. Ona göre haber söylemini bir bütün olarak ele almak, ideolojik olanın gözden kaçırılmaması açısından önemlidir (Keskin, 2004, s. 391-392).

5. Bulgular ve Tartışma

Etiketleme teorisi, suçluluğa karşı gösterilen resmi ve gayri resmi tepkilerin suçluların ileriki tutum ve davranışlarının üzerinde etkili olabileceği görüşünü ileri sürmektedir (Bartollas, 2003, s. 160). Teoriye göre suç sosyal etkileşimin bir ürünüdür ve çocukların sergilemiş olduğu suç ve sapma içeren davranışların polis ve adalet sisteminin yanı sıra aile, arkadaşlar, öğretmenler, komşular tarafından da etiketlenmeleri bu tür davranışlara etki etmekte ve suçlu bir kariyere yol açabilmektedir. Çocukların çevresi tarafından "aptal", "zihinsel yönden yetersiz" ve "çocuk suçlu" gibi olumsuz etiketlere maruz kalması çocuğa zarar verebilmektedir (İçli, 2004, s. 126).

Etiketleme sürecinin işleminde kitle iletişim araçlarının da büyük katkısı vardır. Kanunlarla ihtilafa düşen, sokağa itilen veya madde bağımlısı olan çocuklar medyada toplum için ciddi bir tehlike olarak gösterilmektedir. Çocuklara yönelik haberler genellikle şiddet içeren haberlerin yer aldığı gazetelerin üçüncü sayfalarında verilmektedir. Yani çocuklar ancak "suça itildiklerinde" veya herhangi bir olaydan dolayı mağdur olduklarında medya gündemine girebilmektedir (Cangöz, 2007, s. 196). Çocukların medyada temsil edilme biçimi oldukça önemlidir. Zira, çocukluk döneminde başına gelmiş, faili olarak addedilemeyeceği veya mağduru olduğu bir olaydan dolayı uğrayacağı damgalayıcı ifadeler, çocukların yaşam boyu suiistimal edilmesine, toplumdan dışlanmasına veya zarar görmesine yo açabilmektedir (Tosun, 2007, s. 189).

Etiketleme teorisi kapsamında birincil ve ikincil sapmadan bahseden Lemert'e göre, birçok etkenin sebep olabileceği ilk uyumsuzluk davranışı olan birincil sapma norm ihlalini veya aktör üzerinde çok az etki bırakan ve çabucak unutulmuş suçları içerir. İkincil sapma ise birincil sapmanın aksine, bir sapma olayı

² Araştırmada yaş sınırı olan 18, bireyin karıştığı iddia edildiği suçun gerçekleştiği andaki yaşıdır. Nitekim kovuşturma sürecinin uzun sürmesinden dolayı haberin yapıldığı gün 18 yaşını geçmiş bireyler de kapsama alınmıştır, çünkü eylem çocuklukta gerçekleşmiştir ve bu bir çocuk suçluluğudur.

³<http://www.bik.gov.tr/istanbul/haziran-2014-tiraj-raporu/> (Erişim Tarihi: 07.11.2014)

toplumun dikkatini çektiğinde ortaya çıkar ve genişler. Suçlular kendilerini toplumdan dışlanmış hisseder, kendi sapkın rollerine sıkıca kenetlenir ve sapkın alt kültürlerini ya da çetelerini ve gruplarını oluşturmak için kendileri gibi etiketlenmiş diğerlerini ararlar (Siegel, 2012, s. 253; İçli, 2007, s. 127). Becker (1963), çocuğa suçlu muamelesi yapmanın muhtemelen onu suça sürükleyeceğini, çünkü bireylerin davranışlarının, toplumun tepkilerini de dikkate alarak sürekli değişim halinde olduğunu iddia eder. Ona göre sapkın etiketi, bireyi sapkın grubun içine daha fazla yerleştirecektir. Zira sapkın gruplar bireye, sapkın davranışların kabul gördüğü bir sosyal destek sunmaktadır. Becker'e göre, bir sapkın kariyerindeki en son aşama organize bir sapkın gruba katılması veya kendini böyle bir grubun içinde bulunmasıdır. Bu şekilde kendini doğrulayan kehanet gerçekleşecek ve birey sapkın kimliği bir giysi gibi giyerek ömür boyu taşıyacak ve kendisi gibi olanlarla birlikte toplumdan soyutlanacaktır.

3.1. Betimsel analiz

Çalışmada öncelikli olarak betimsel analiz sonuçları tablolar halinde verilip yorumlanmıştır. Bu aşamada çocukların yer aldığı haberin türü, sunum şekli, çocuk ve ailesinin kimliği ve çocuğun tanınabilirliği gibi konular üzerinde durulmuştur. Bu amaçla çocukların haberlerde yer aldığı suç türleri, zaman ve mekân bilgileri, suça karıştığı iddia edilen çocuklara ve mağdurlara ait isim, fotoğraf, yaş, cinsiyet bilgileri, haberde kullanılan görseller ile suça karıştığı iddia edilen çocuktan haberde ne olarak bahsedildiği sayısal tablolarla betimlenmiştir.

Yapılan çalışmada Zaman, Posta ve Milliyet gazetelerinde çocukların karıştığı suçları konu alan ve 2014 yılının ilk altı ayında yayınlanmış 127 haber incelenmiştir. Buna göre Zaman gazetesinde 52 (%41), Posta gazetesinde 45 (%35) ve Milliyet gazetesinde 30 (%24) haberde çocuklar suç mağduru olarak verilmiş veya suç karıştığı iddia edilmiştir. Çocuklara ilişkin en çok haber Zaman gazetesinde yer almaktadır. Görülmektedir ki çocuklar en çok adli bir vakaya konu olduklarında gazetelerde yer alabilmektedir.

Çocukların adli vakaya konu olduğu haberlerin 68'i (%52) öldürme, 21'i (%16) yaralama, 22'si (%17) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, 8'i (%6) mal varlığına karşı suç ve 6'sı (%5) devlete karşı suçları konu almaktadır. Görüldüğü gibi en çok haber yapılan konu kişilere karşı suçlardan öldürme olayları olmakla birlikte yapılan benzer çalışmalar da bu bulguyu desteklemektedir. Bolat (2013) tarafından yapılan çalışmada incelenen haberlerin %89,8'ini kişilere karşı suçlar oluştururken, haberlerin 57'si (%32,4) öldürme, 42'si (% 23,9) yaralama, 53'ü (% 30,1) cinsel dokunulmazlığa karşı suçları, 19'u (% 10,8) malvarlığına karşı suçları, 7'si (% 4) ise devletin güvenliğine karşı suçları konu almaktadır. Orçin'in (2013) çalışmasında ise incelenen gazetelerde yer alan 43 haber ölüm, 23 haber yaralama, 15 haber cinsel saldırı, 27 haber hırsızlık, 35 haber toplumsal eylem ve 7 haber de zararlı madde kullanımından kaynaklı suçlardan oluşmaktadır.

İncelenen haberlerin gazetelere göre dağılımı (Tablo 2) ise şu şekildedir: Zaman gazetesinde çocuklara yönelik çıkan 51 haberin 27'si (%53) öldürme, 11'i (%21) yaralama, 6'sı (%12) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, 3'ü (%6) mal varlığına karşı suçlar ve 4'ü (%8) devlete karşı suçları konu alırken; Posta gazetesinde çocukların yer aldığı 44 haberin 26'sı (%60) öldürme, 9'u (%20) yaralama, 8'i (%18) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ve 1'i (%2) mal varlığına karşı suçları konu almakta; Milliyet gazetesinde yer alan 30 haberin 15'i (%50) öldürme, 21'i (%17) yaralama, 8'i (%27) cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, 8'i (%6) mal varlığına karşı suçlar ve 6'sı %5 devlete karşı suçları konu almaktadır. Seçilen gazeteler arasında önemli bir fark olmamakla birlikte çocukları konu alan haberler en fazla Zaman gazetesinde yer almaktadır.

Tablo 2. Haberlerin Suç Türlerine ve Gazetelere Göre Dağılımı

	Suç türü					Toplam
	Öldürme	Yaralama	Cinsel dok.	Malvarlığına K. S.	Devlete K. S.	
Zaman	27 53%	11 21%	6 12%	3 6%	4 8%	51 100%
Posta	26 60%	9 20%	8 18%	1 2%	-	44 100%
Milliyet	15 50%	1 3%	8 27%	4 13%	2 7%	30 100%
Toplam	68 54%	21 17%	22 18%	8 6%	6 5%	125 100%

Çocuklar haberlerde mağdur veya suça karıştığı iddia edilen çocuk olarak yer alabilmektedir. Çalışmada incelenen 127 haberde yer alan çocukların 86'sı (%68) herhangi bir suç mağduru, 41'i (%32) ise

suça karışan çocuk olarak sunulmaktadır. Mağdur olarak sunulan çocukların 43'ü (%50) kız, 43'ü (%50) erkek olmakla birlikte suça karıştığı iddia edilen çocukların 6'sı (%15) kız ve 33'ü (%85) erkektir (Tablo 3). Yapılan çalışmaların bu bulguları desteklediği görülmüştür. Salihoğlu'nun (2007) çalışmasında incelenen haberlerde mağdur olarak sunulan çocukların %60'ı (422) kız ve %36,2'si (254) erkek olmakla birlikte, suça karışan çocuk olarak sunulan haberlerde çocukların %4,4'ü (31) kız ve %19,5'i (137) erkektir. Doğrucan ve Yıldırım (2011) tarafından yapılan çalışmaya göre incelenen haberlerde mağdur olarak yer alan çocukların %75'i kız, %23'ü erkek olmakla birlikte %2'sinin cinsiyeti belirtilmemiştir. Orçin'in (2013) çalışmasında gazete haberlerinde suça sürüklenen çocuklar içerisinde erkek çocukların sayısının yüksek olduğu görülürken, haberlere konu olan 31 çocuğun cinsiyeti kız ve 148 çocuğun cinsiyeti erkektir.

Diğer yandan haberlerde mağdur olarak yer alan çocukların 47'si (%66) 0-11 yaş grubunda; 12'si (%17) 12-14 yaş grubunda ve 12'si (%17) 15-18 yaş grubunda yer almaktadır. Diğer yandan incelenen haberlerde mağdur olarak sunulan 7 çocuğun ve suça itilen çocuk olarak yer alan 13 çocuğun yaşı belirtilmemiştir. Benzer şekilde Salihoğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada haberlerde mağdur olarak sunulan çocukların %44,6'sı (722) 0-12 yaş grubunda, %16,4'ü (265) 13-15 yaş grubu ve %17,7'si (287) 16-18 yaş grubundadır. Doğrucan ve Yıldırım'ın (2011) çalışmasında ise haberlerde mağdur olarak sunulan çocukların %15'i (27) 1-5 yaş grubu, %54'ü (88) 6-14 yaş grubu ve %20'si (36) 15 yaş ve üstü grupta yer almaktadır. Bolat (2013) tarafından yapılan çalışmada haberlerde mağdur olarak sunulan çocukların %54,2'si (45) 0-17 yaş grubunda yer aldığı tespit edilmiştir.

Çalışmada incelenen haberlerde suça karıştığı iddia edilen çocukların 17'si (%74) 0-11 yaş grubunda; 2'si (%9) 12-14 yaş grubunda; 4'ü (%17) 15-17 yaş grubunda yer almaktadır. Orçin'in (2013) çalışmasında incelenen haberlerde suça karıştığı iddia edilen 29 çocuk 0-12 yaş grubunda, 81 çocuk 12-15 yaş grubunda, 138 çocuk 15-18 yaş grubunda yer alırken 80 çocuğun yaşları belirtilmemiştir. Benzer şekilde Bolat'ın (2013) çalışmasında suça karıştığı iddia edilen çocukların 3'ü (%2,1) 0-11 yaş grubunda, 18'i (%12,8) 12-14 yaş grubunda ve 118'i (%53,7) ise 15-17 yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 3. Haberlerde Mağdur ve Suça Karıştığı İddia Edilen Çocukların Cinsiyet ve Yaş Göre Dağılımı

	Cinsiyet			Yaş			
	Kız	Erkek	Toplam	0-11	12-14	15-18	Toplam
Mağdur	43	43	86	47	12	12	71
	50%	50%	100%	66%	17%	17%	100%
S.K.İ.E.Ç ⁴	6	33	39	17	2	4	23
	15%	85%	100%	74%	9%	17%	100%
Toplam	49	76	125	64	14	16	94
	39%	61%	100%	68%	15%	17%	100%

Çocukların yer aldığı haberlerde mağdur ile yakınlık da dikkat çekmektedir. İncelenen haberler arasında çocukların mağdur olarak yer aldığı 83 haberin 43'ünde (%52) çocuklar tanımadığı kişi veya kişiler, 17'sinde (%21) anne, baba veya kardeşi, 11'inde (%13) bir akrabası, 10'unda (%12) bir veya daha fazla arkadaşı ve 2'sinde (%2) öğretmeni tarafından mağdur edilmiştir.

Tablo 4. Haberlerde İşlenen Olaylarda Mağdur ve SKİEÇ İlişkisi

	Yakınlık					
	Tanımadığı kişi veya kişiler	Aile (anne, baba veya kardeş)	Akraba	Arkadaş	Öğretmen	Toplam
Mağdur	43	17	11	10	2	83
	52%	21%	13%	12%	2%	100%
S.K.İ.E.Ç	9	9	1	7	4	30
	31%	31%	3%	23%	13%	100%
Toplam	52	26	12	17	6	113
	46%	24%	10%	15%	5%	100%

Çocukların suça itilen çocuk olarak yer aldığı 30 haberin 9'unda (%31) tanımadığı kişi veya kişilere, 9'unda (%31) anne, baba veya kardeşine, 7'sinde (%23) arkadaşına, 4'ünde öğretmenine ve 1 haberde de (%3) akrabasına karşı suç işlediği iddia edilmektedir. Buna göre çocuklar en fazla tanımadıkları kişi veya kişiler

⁴ Suça Karıştığı İddia Edilen Çocuk

tarafından mağdur edilirken, kendi ebeveynleri veya kardeşleri tarafından da mağdur edilebilmektedirler. Diğer yandan suça karıştığı iddia edilen çocuklar tanımadığı kişiler kadar kendi ebeveynlerini veya kardeşlerini de mağdur edebilmektedir (Tablo 4). Benzer şekilde Bolat (2013) tarafından yapılan çalışmada suça karıştığı iddia edilen çocuk ile mağdur arasındaki yakınlığa bakıldığında çocukların 8'i (%6,2) aile, 9'u (%7) akraba, 71'i (%55) arkadaş, 6'sı (%4,7) öğretmen ve 35'i (%27,1) tanımadığı kişi ya da kişiler tarafından mağdur edildiği görülmüştür.

Çocuklar haberlerde bir suç mağduru veya suça karıştığı iddia edilen çocuk olarak okuyucuya sunulurken, aynı zamanda çocukların etiketlenmelerine neden olabilmektedir. Yazılı basın suça karıştığı iddia edilen çocukların etiketlenmelerine çeşitli şekillerde etki edebilmektedir. Özellikle sunulan haberlerde çocuğun tanınabilirliği, çocukla ilgili kullanılan ifade ve yorumlar ve doğrudan etiketlemeler çocuğun etiketlenmesine ya da etiketin pekiştirilmesine yol açabilmektedir.

Çocuğun tanınabilirliği

Çocukların yazılı basında yer alırken tanınabilirliğine özen gösterilmesi büyük önem taşımaktadır. Herhangi bir suç mağduru veya şüpheli olarak yer alması fark etmeksizin çocuğun sunulan haberde tanınmasını zorlaştırılması gerekmektedir. Zira mağdur veya fail olması fark etmeksizin çocukların kimliklerinin verilmiş biçimi toplumdaki konumunu etkilemesi açısından oldukça önemlidir. Bu açıdan haberlerde sunulan çocuğun tanınabilirliği açısından görsel kullanımı ve kimlik bilgilerinin sunumu çocuğun tanınabilirliğine yardımcı olabilmektedir.

Haberin sunumunda görsel kullanılması çocuğun toplumda tanınabilirliğine neden olabilmektedir. Bu nedenle kullanılan fotoğrafın çocuğun kimliğini gizleyecek şekilde gizli ya da mozaikli olarak verilmesi gerekmektedir. Çalışmada incelenen toplam 127 haberden, 75'inde (%59) görsel kullanılırken 52'sinde (%41) kullanılmamıştır. Çocukların mağdur olarak yer aldığı 86 haberin 33'ünde (%38) görsel kullanılmazken, 39'unda (%45) görseller açık bir şekilde, 4'ünde (%5) ise tamamen kapalı bir şekilde, 5'inde (%6) gözler ve 5'inde de (%6) yüzün tamamı buzlu şekilde verilmiş olup; çocukların suça karıştığı iddia edilen 41 haberin 19'unda (%46) görsel kullanılmamış, buna karşın 11 haberde (%27) yüzün tamamı ve 8 haberde (%20) gözler buzlu olarak verilirken, 2 haberde (%5) görsel tamamen kapalı, 1 haberde de (%2) tamamen açık bir şekilde verilmiştir.

Tablo 5. Haberlerde Kullanılan Görseller

	Açık	Kapalı	Buzlu		Yok	Toplam
			Gözler	Yüz		
Mağdur	39	4	5	5	33	86
	45%	5%	6%	6%	38%	100%
S.K.İ.E.Ç	1	2	8	11	19	41
	2%	5%	20%	27%	46%	100%
Toplam	40	6	13	16	52	127
	31%	5%	10%	13%	41%	100%

Buna göre çalışma kapsamındaki gazeteler suça karıştığı iddia edilen çocukla ilgili görsel kullanılmaya özen gösterirken kullanılan görsellerin de tanınmayı zorlaştırıcı şekilde yüzün tamamının veya gözlerin buzlanmış şekilde kullanılması konusunda hassasiyet gösterdikleri gözlenmiştir. Diğer yandan haberlerde mağdur olarak yer alan çocuklarla ilgili görseller genel olarak açık verilirken özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı bir suçtan mağdur olan çocuklara ait görsellerin ya kapalı ya da tanınmayacak şekilde gözler veya yüzün tamamının buzlanmış bir şekilde verildiği görülmüştür (Tablo 5).

Salihoğlu (2007) tarafından yapılan çalışmada incelenen haberlerin %64,7'sinde (651) fotoğraf kullanılırken, %35,3'ünde (355) kullanılmamıştır. Buna göre haberlerde suç mağduru olarak yer alan çocukların %25,5'inin (200) fotoğrafı açık, %5,4'ünün (43) gözleri kapalı, %3,8'inin (30) yüzü kapalı olarak verilmiştir. Suça karıştığı iddia edilen çocukların ise %8,7'sinin (17) fotoğrafı açık, %11,8'inin (23) gözler kapalı ve %7,7'sinin (15) yüzü kapalı olarak verilmiştir. Doğrucan ve Yıldırım'ın (2011) çalışmasında haberlerin %13'ünde (23) istismara uğrayan çocuğun fotoğrafı bulunurken %20'sinde (35) mozaikli veya karartılmış olup %67'sinde (118) fotoğraf bulunmamaktadır. Bolat'ın (2013) çalışmasında ise çocukların konu edildiği 176 haberin 57'sinde (%32,4) görsel kullanılmış ve bunların 38'inde (% 21,6) suça karıştığı iddia edilen çocukların, 40'ında (% 22,7) ise suç mağdurlarının fotoğraflarına yer verilmiştir. Buna göre Suça

karıştığı iddia edilen çocukların fotoğraflarının 11'i (% 6,3) tamamen açık, 15'inin (% 8,5) yüzü, 22'sinin (%12,5) ise gözleri buzlanmış olarak verilmiştir. Mağdur fotoğraflarının ise 27'si (% 15,3) tamamen açık ve 13'ü (% 7,4) ise buzlanmış olarak haberde yer almıştır.

Haberlerde çocukların tanınmasını kolaylaştıran bir diğer etken de çocukların kimlik bilgilerinin sunumudur. Çalışmada incelenen toplam 127 haberden 30'unda (%75) suça karıştığı iddia edilen çocukların kimlikleri adı ve soyadının baş harfleri okuyucuyla paylaşılırken, 1 haberde (%2) adın kısaltması ve soyadın tamamına yer verilmiş ve 9 haberde (%23) ad veya soyad belirtilmemiştir (Tablo 6). Benzer şekilde Salihoglu'nun (2007) çalışmasında incelediği haberlerde suça karıştığı iddia edilen 195 çocuğun 17'sinin (8,7) kimliğinin açık, 149'unun (%74) ad-soyad baş harf, 11'inin (%5,6) ad açık soyad baş harf ve 14'ünün (%7,2) kimliği belirtilmediği görülmüştür. Orçin'in (2013) çalışmasında haberlerde suça sürüklenen çocuk olarak yer alan 125 çocuğun adının gizli, 150 çocuğun ad-soyadının baş harfiyle, 48'inin adının açık soyadının baş harfiyle, 5'inin ise kimlik bilgisinin açık bir şekilde verildiği görülmüştür. Bolat'ın (2013) çalışmasında ise incelenen haberlerde suça sürüklenen çocuk olarak yer aldığı 140 haberde (%79,5) ad-soyad baş harfinin kısaltılması, 6 haberde (%3,4) adın tamamı soyadın baş harfi, 2 haberde (%1,1) adın baş harfi soyadın tamamı olmak üzere toplam 8 haberde (%4,5) çocuğun kimliğinin tanıtmaya yardımcı olacak şekilde ad veya soyadı okuyucu ile paylaşılmıştır. 5 haberde (%2,8) ise çocuğun ad ve soyadının tamamı okuyucu ile paylaşılmıştır.

Tablo 6. Haberlerde Mağdur ve Suça Karıştığı İddia Edilen Çocukların Kimlik Bilgilerinin Sunuluşu

	Kimlik bilgileri						
	Ad ve soyadın kısaltması	Adın tamamı + Soyadın kısaltması	Adın kısaltması + Soyadın tamamı	Ad ve soyadın tamamı	Ad	Belirtilmemiş	Toplam
Mağdur	26 30%	4 5%	2 2%	47 55%	5 6%	2 2%	86 100%
S.K.İ.E.Ç	30 75%	-	1 2%	-	-	9 23%	40 100%
Toplam	53 44%	4 3%	3 2%	47 37%	5 4%	11 9%	126 100%

Diğer yandan haberlerde mağdur olarak yer alan çocukların önemli bir bölümünün (%55) ad ve soyadlarının tamamına yer verilmiştir. Buna göre çocukların mağdur olarak yer aldığı 86 haberin 47'sinde (%55) ad ve soyadın tamamı, 27'sinde (%30) ad ve soyadın baş harfleri şeklinde kısaltması, 5'inde (%6) yalnızca ad, 4'ünde (%5) adın tamamı soyadın kısaltması, 2'sinde (%2) adın kısaltması ve soyadın tamamına yer verilirken 2 haberde de (%2) mağdurla ilgili herhangi bir kimlik bilgisine yer verilmemiştir (Tablo 6). Benzer şekilde Salihoglu'nun (2007) çalışmasında haberlerde suç mağduru olarak sunulan 789 çocuğun %45,8'inin (359) kimliği açık olarak verilirken, %30,5'inin (239) ad-soyad baş harf, %3,4'ünün (27) ad açık soyad baş harf olarak verilirken %19,5'inin (153) kimliği ise verilmemiştir.

Çalışmada incelenen haberlerde mağdur veya suça karıştığı iddia edilen çocukların kimlik bilgilerinin yanı sıra çocuklarla ilgili başka hangi bilgilerin sunulduğu da incelenmiştir. Buna göre çocukların mağdur olarak sunulduğu 31 haberde ailevi bilgilerine de yer verilirken, 10 haberde suça karıştığı iddia edilen çocukların ailelerine ait bilgilere yer verilmiştir. Kimlik bilgisi verilen çocukların sayısı az olsa da bu durum çocukların ve ailelerinin durumu üzerinde olumsuz bir etki yaratabilmektedir. Bazı haberlerde ise çocuğun ailesi, ikamet ettiği yer, arkadaşları, komşuları, okulu gibi özel hayatına dair bilgilere de değinilmektedir. Bu durum çocuğun tanınırlılığını artırmakta ve suça sürüklenip yeniden topluma kazandırılma sürecinde sorun yaşamalarına neden olabilmektedir.

Diğer yandan incelenen haberlerin başlıklarından, haber metinlerinde anlatılan çocukların mağdur veya suça karıştığı anlaşıp anlaşılmadığı sorgulanmış ve bu haberlerin 28'inin (%68) başlığından suça karışan çocuk olduğunun kolaylıkla anlaşılacağı, 13'nün (%32) başlığından ise anlaşılacağı görülmüştür. Haberlerin 56'sının (%65) başlığından çocuğun herhangi bir suç mağduru olduğunun kolaylıkla anlaşılacağı, 30'unun (%35) başlığından ise kolaylıkla anlaşılacağı görülmüştür. Suça karıştığı iddia edilen çocukların kimliklerinin anlaşılabilirliğiyle ilgili bazı örnekler şu şekildedir: "Bakkaldan 27 lira çalan çocuğa 27 ay hapis." (30 Ocak 2014, Milliyet), "Hedefleri için suçlu. Kaçak sigara satan liseye 1 yıl 1 ay 10 gün." (15 Mart 2014, Milliyet), "Ne yaptın çocuk." (4 Haziran 2014, Milliyet), "11 yaşında katil oldu." (3 Haziran 2014, Posta), "11 yaşındaki çocuk, amcasını döven hamalı bıçakla öldürdü." (4 Haziran 2014, Zaman), "Öğrencisinin yumruğuyla komaya giren öğretmen öldü." (4 Haziran 2014, Posta), "Okulda vahşet." (15 Haziran

2014, Posta), "14'ünde 60 suç kaydı var." (23 Haziran 2014, Posta), "Zayıfı olan öğrenciler öğretmeni dövdü" (25 Ocak 2014, Posta), "Okulda dehşet" (14 Şubat 2014, Posta), "Tüğler ürperten vahşet. Liseli bebeğini diri diri gömdü." (4 Mayıs 2014, Posta), "Çocuk çocuğu vurdu." (14 Mayıs 2014, Posta), "Maganda öğrenci komalık etti." (17 Mayıs 2014, Posta), "İki lisenin öğrencileri kavga etti." (26 Nisan 2014, Zaman), "10 yaşındaki çocuğa bile gözaltı" (18 Mayıs 2014, Zaman), "17 yaşındaki iki arkadaşın alkol muhabbeti ölümle sonlandı" (2 Haziran 2014, Zaman), "10 yaşındaki çocuğun okul çantasından uyuşturucu çıktı" (11 Haziran 2014, Zaman), "Liseli Ferit ölüme böyle gitti" (15 Haziran 2014, Zaman), "Müebbet istenen çocuğun cezası 10 yıla düşürüldü." (19 Şubat 2014, Zaman), "14 yaşındaki kız doğum yaptı. Üvey babası hamile bıraktı" (26 Haziran 2014, Posta), "Şakalaşma kan davasına döndü 12 yaşındaki çocuk öldürüldü" (26 Nisan 2014, Zaman).

Çocukla ilgili ifade ve yorumlar

Haber başlığı veya metinde suça karıştığı iddia edilen çocukla ilgili olumsuz ifade ve yorumların yer alması etiketlemeye yol açabilmektedir. Çocukların çevresi tarafından tinerci, deli, maganda gibi olumsuz etiketlere maruz kalması çocuğa zarar verebilmektedir. Nitekim incelenen bazı haberlerin başlık veya içeriğinin çocukla ilgili suçlayıcı ve olumsuz bir yargı edinilmesine yol açacak ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Bu olumsuz ifadelerden bazıları şunlardır: "Maganda öğrenci komalık etti." (17 Mayıs 2014, Posta), "Zihinsel engelli genci 'Niye bize baktın' diye dövdüler" (16 Nisan 2014, Zaman), "Çocuk yaşta iki serseri aynı mahalleden 15 yaşındaki zihinsel engelli Cüneyt'i kaçırdı." (16 Nisan 2014, Posta).

Doğrudan etiketleme

Çocukların doğrudan etiketlenmiş olarak topluma sunulması da etiketlenmeyi pekiştirebilmektedir. Çocukları bir tehdit olarak gösteren ifadelerle etiketleyen haberler çocuğa ait "masum çocuk" etiketini zamanla bastırabilmekte ve çocukla ilgili önyargıların oluşmasına neden olabilmektedir. Nitekim çalışmada suça karıştığı iddia edilen çocukların yer aldığı 13 haberde çocuklara karşı doğrudan etiketleme yapıldığı gözlemlenmiştir. Çocukların doğrudan etiketlendiği haberlere örnekler şu şekildedir: *Bakkaldan 27 lira çalan çocuğa 27 ay hapis.*" (30 Ocak 2014, Milliyet), *Hedefleri için suçlu. Kaçak sigara satan liseliye 1 yıl 1 ay 10 gün.*" (15 Mart 2014, Milliyet), *"11 yaşında katil oldu."* (3 Haziran 2014, Posta), *Liseli bebeğini diri diri gömdü.*" (4 Mayıs 2014, Posta), *"Çocuk çocuğu vurdu."* (14 Mayıs 2014, Posta).

3.2. Suça itilmiş çocukların temsili

Medyada çocukların sunumuna odaklanan çalışmalar, medyada çocuklara çok az yer verildiğini ve genellikle yok sayıldığını göstermektedir. Çocuklara yönelik haberler genellikle şiddet içeren haberlerin yer aldığı gazetelerin üçüncü sayfalarında verilmektedir. Ulusal bayramlar, Dünya Çocuk Günü, öğretim yılının başlaması ve bitişi dışında çocuklar genellikle şiddet, cinsel taciz, çocuk istismarı gibi yetişkinlerin çocuklara yönelik suiistimallerinde veya yangın, deprem, su baskını gibi doğal afetlerde ya da muhtelif kazalarda olayın duygusallaşmasını sağlayan haberlerin nesnelere olarak medyada yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle, çocuklar ancak "suça itildiklerinde" veya herhangi bir olayın kurbanı olduklarında medya gündemine girebilmektedir (Cangöz, 2007, s.196). Çocuklara ilişkin haberlerde çocuklar ya "masum/melek çocuk" ya da "suçlu/şeytan çocuk" (Durna ve Kubilay, 2010, s.53) olarak sunulmaktadır.

Çalışmanın ikinci aşamasında çocukların suça itilmiş ya da mağdur olarak yer aldığı 127 haber arasından seçilen haberler nitel veri analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda suça itilen çocuklarla ilgili haberlerin hemen hiçbirinde çocukları suça iten ekonomik ve toplumsal nedenlere yer verilmediği, çocukların haberlerde genellikle kullanılan liseli, katil, maganda, serseri gibi doğrudan suçlayıcı etiketlerle yer aldığı saptanmıştır. Çocukları suç işlemeye iten nedenlerin sorgulanmaksızın yalnızca haber olarak yer alması, olayı ekonomik, toplumsal ve siyasal bağlamından kopararak basit bir asayiş konusu haline getirmekte ve bu şekilde çocukların etiketlenmesine yol açmaktadır.

Yapılan analizler sonucunda: *"Bakkaldan 27 lira çalan çocuğa 27 ay hapis."* (30 Ocak 2014, Milliyet), *"Kaçak sigara satan liseliye 1 yıl 1 ay 10 gün."* (15 Mart 2014, Milliyet), *"11 yaşında katil oldu."* (3 Haziran 2014, Posta), *"Liseli bebeğini diri diri gömdü."* (4 Mayıs 2014, Posta), *"Çocuk çocuğu vurdu."* (14 Mayıs 2014, Posta), *"Maganda öğrenci komalık etti."* (17 Mayıs 2014, Posta), *"Bonzai gençleri zehirlemeye devam ediyor"* (15 Haziran 2014, Zaman), *"10 yaşındaki çocuğun çantasından uyuşturucu çıktı"* (11 Haziran 2014, Zaman), vb. başlıklı haberlerde de görüldüğü gibi medya, çocukların itildiği suçları bir asayiş sorunu olarak haberleştirmekte, suçun altında yatan neden veya nedenler tartışılmamaktadır. Örneğin *"14'ünde 60 suç kaydı var"* (23 Haziran 2014, Posta) başlıklı haberde yaşları 9 ile 14 arasında değişen 4 kız çocuğunun karıştığı bir olay *"Muğla, Ortaca'da polisler yaşları 9 ile 14 yaş arasındaki 4 kız çocuğunu hırsızlık suçlamasıyla gözaltına aldı. D.M. adlı 14 yaşındaki kız çocuğunun emniyette hırsızlıktan 60 suç kaydı çıktı."* şeklinde haberleştirilirken haber içeriğinde bahsi geçen çocukların suça karışma nedenlerine ilişkin herhangi bir bilgi paylaşılmamakta, olayın toplumsal ve ekonomik boyutlarına inilmemekte, çocukların suça itilmeleri bir asayiş sorunu olarak

kodlanmaktadır. Benzer şekilde “Çukurova’da bir haftada 6 daireyi soyan 3 kız kardeş suçüstü yakalandı” (28 Mart 2014, Milliyet) başlıklı haberde 3 kız kardeşin karıştığı bir hırsızlık olayı, “Adana Çukurova’da son bir haftada kapıları çak kaşığı, tornavida ve kredi kartı kullanılarak açılan 6 daireden hırsızlık yapıldı. Polis, apartmanların güvenlik kamerası kayıtlarından şüphelilerin eşkallerini belirledi. Binalara başörtü veya kot pantolonla giren genç kızların çıkarken kıyafet değiştirdiklerini tespit eden polis, şüphelilerin aynı suçtan çok sayıda kaydı bulunan Özge U. (23) ile kardeşleri Özlem U. (21) ve C.U. (17) olduğunu belirledi. Osmaniye’de yaşayan kardeşleri takibe alan ekipler, Toros mahallesinde bir binaya giren Özge U. ile kardeşi Özlem U.’yu suçüstü yakaladı. Diğer kardeş C.U ile kızlara gözcülük yapan Yeşil Ç. (21) düzenlenen operasyonla gözaltına alındı. İki büyük kardeş tutuklandı.” şeklinde haberleştirilmiştir. Bu şekilde haber içeriğinde 3 kız kardeşin hırsızlık suçunu nasıl işledikleri ayrıntılı bir şekilde verilirken, suç işlemelerinin ardında yatan nedenler göz ardı edilmiş ve haberde yer verilmemiştir.

Sorunun bir asayiş problemi olarak sunumu olaylara ilişkin sayısal verilerin ön plana çıkarılmasını da beraberinde getirmektedir. “Liselilerin yüzde 34’ü alkol kullanıyor, yüzde 10’u uyuşturucu” (4 Ocak 2014, Zaman), “Çocuk suçlarında korkutan artış” (23 Nisan 2014, Zaman), “Suça sürüklenen çocuklar sorunu kapımıza dayandı” (23 Nisan 2014, Zaman), “14’ünde 60 suç kaydı var” (23 Haziran 2014, Posta), vb. haberler çocukların suç içeren davranışlarının ve çocuk suçluluğunun arttığına yönelik bir algı oluşturmaktadır.

Haberlerde çocuklara yönelik doğrudan etiketleme yapılarak sunulması çocuğa karşı okuyucu tarafından bir önyargı oluşmasına ve o şekilde yaklaşılmasına neden olabilmektedir. Örneğin “Maganda öğrenci komalık etti.” (17 Mayıs 2014, Posta) başlıklı haberde, bir meslek lisesi öğrencisinin öğretmenine yumruk attığı ve aldığı darbe sonucu başını yere çarpan öğretmenin beyin kanaması geçirdiği belirtilmektedir. Devam eden süreçte kısa bir süre sonra ise haberde bahsi geçen öğretmen 16 gün komada kaldıktan sonra hayatını kaybetmiştir. Bu olay, “Öğrencisinin yumruğuyla komaya giren öğretmen öldü” (4 Haziran 2014, Posta) başlığıyla verilmiştir. Olayda, öğretmenine yumruk atan öğrencinin tutuklu yargılanmasına karar verilmiştir⁵. Henüz suçlu olduğu ispatlanmayan genç hakkında “maganda öğrenci” gibi bir ifade kullanılması başlığı da “komalık etti” gibi kesin bir dille ifade edilmesi gencin daha ilk aşamada “suçlu” olarak önce toplum tarafından sonra da ceza adalet sistemi içerisinde etiketlenmesine yol açmaktadır. Ayrıca bahsi geçen haberlerde olayın meydana geldiği okulun adı da açık bir şekilde sunularak mekansal damgalama yapılmaktadır. Etiketleme kuramı içerisinde birincil ve ikincil sapma kavramlarından söz eden Lemert, ilk sapmayı izleyen yaptırıma çocuğun duyduğu tepkiyi, ikinci sapmayı hazırlayan bir aşama olarak değerlendirmektedir. Bu açıdan bahsi geçen gencin ilk sapma davranışında “maganda” olarak etiketlenmesi ve olayın kökenine inilmeden “komalık etti” gibi kesin bir dille suçlanması gencin ilerleyen zamanda bu olayı sırtında bir kambur gibi sürekli taşımaya yol açarken ve hayatını normale dönüştürme şansını da azaltmaktadır.

Benzer bir haber de “11 yaşında katil oldu” (3 Haziran 2014, Posta) başlığıyla verilmektedir. Habere göre Konya’da 11 yaşında bir çocuk amcasını kavgadan kurtarmak isterken kavga ettiği kişiyi bıçaklayarak öldürdüğü iddia edilmektedir. Haberin başlığında, suça karıştığı iddia edilenin çocuk olduğu açıkça belirtilmektedir. Metin içerisinde çocuğun kimliğini adı ve soyadının kısaltması şeklinde sunan gazete, fotoğraf olarak çocuğun olayı polise anlatışını gözler buzlu olarak paylaşmaktadır. Ancak bu fotoğraf çocuğun tanınmaması açısından yeterli değildir. Zira çocuğun amcasının adı ve soyadı metin içerisinde açık bir şekilde sunulmuştur. Diğer yandan henüz 11 yaşında ve ceza sorumluluğu bulunmayan, yaptığı fiilin sonucunu idrak edemeyecek bir yaşta olan çocuk hakkında “katil oldu” ifadesiyle suçlu konumuna koymuş, çocuğun eylemi yapmadığı halde daha az ceza alacağı ihtimaliyle üstlenmiş olabileceği ihtimali göz ardı edilmiştir. Nitekim savcılıkta ifadesi alınan çocuk, 12 yaşının altında olduğu için serbest bırakılmıştır (“O çocuk serbest”; 5 Haziran 2014, Posta). Aynı haber “Ne yaptın çocuk” (4 Haziran 2014, Milliyet) başlığıyla ve “11 yaşındaki çocuk amcasını döven hamalı bıçakla öldürdü” (4 Haziran 2014, Zaman) başlığıyla farklı gazetelerde de yer almıştır.

Çocukların birbirine karşı uyguladığı şiddet de gazete sayfalarında yer bulmaktadır. Hem faili hem de mağduru çocuk olan bu haberlerde çocukları şiddete sürükleyen sebepler yerine olayın vahşiliğine odaklanılarak çocuklar adeta canavarlaştırılmaktadır. “Çok yazık” (16 Nisan 2014, Posta) başlığıyla verilen haber “Çocuk yaşta iki serseri aynı mahalleden 15 yaşındaki zihinsel engelli Cüneyt’i kaçırdı. Gözü dönmüş serseriler, Cüneyt’i üstüne tiner dökerek ateşe verdi” alt başlığıyla yer almaktadır. Habere göre “İstanbul Kağıthane’de Damaklı ailesinin oğlu Cüneyt (15) zihinsel engelli. Oturdıkları mahalleden iki serseri Cüneyt’e hırsızlık yaptırmaya çalışıyordu. Bunu öğrenen Cüneyt’in anne-babası Songül ve Muammer Damaklı polise başvurdu. Yakalanan serseriler

⁵ Öğretmeni öldürdüğü iddiasıyla yargılanan F.Ş. savcının “Kasten adam öldürme” suçundan ceza istemine karşın “kasten adam yaralama” suçundan cezalandırılmasına karar verilmiş ve F.Ş. 10 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Cezası 4 yıl 2 aya indirilen F.Ş., tutuklu kaldığı süre göz önünde bulundurularak tahliye edilmiştir.

mahkemede tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Serseriler intikam için Cüneyt'i kaçırdı. Ellerini ve ayaklarını bağladıkları zihinsel engellinin üzerine tiner döktüler. Sonra tinere çakmak çaktılar. Aleoer içinde kalan Cüneyt ipleri çözüp evine gitmeyi başardı. Ailesinin hastaneye götürdüğü Cüneyt'te ikinci derecede yanıklar var." Aynı haber başka bir gazetede "Suça sürüklenen çocuklar sorunu kapımıza dayandı" (23 Nisan 2014, Zaman) başlığıyla yer bulurken, bahsi geçen gencin ad ve soyadının baş harfleriyle yer verilmiş, ona hırsızlık yaptırılanların aynı mahalleden iki kişi değil 15 kişilik bir çete olduğu, çetenin C.D.'yi defalarca hırsızlığa zorladığı iddia edilmiştir. Habere göre "İstanbul Kağıthane'de üç hafta önce yaşanan bir olayda 15 kişilik hırsızlık çetesi zihinsel engelli C.D.'yi daha önce defalarca hırsızlığa zorlamış ve çalınan paraları aralarında paylaşmışlardı. Bu durumu fark eden anne Songül Damaklı, çetenin lideri iki genci şikayet etti. Yakalanan şüpheliler, yaşları 15-16 olduğu gerekçesiyle serbest bırakıldı. Ancak "kardeşin elimizde, onu almak istiyorsan bizimle gel" diyen şüpheliler, C.D.'yi bir aracın içine götürerek tinerle yaktı. İpleri çözerek kurtulmayı başaran yaralı çocuk, hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. Ne var ki, şikayetin yapıldığı günden bu yana diğer çocukların da yakılmakla tehdit edildiğini söyleyen aile için tehlike hala devam ediyor. Türkiye'yi sarsan bu benzer olaylar ülkenin geleceği olan çocukların nasıl bir tehdit unsuru haline geldiğini gözler önüne serdi."

Mekansal damgalamada şehrin belirli bölgelerinde yaşamak bile suçlu damgasını almaya yeterli olabilmektedir. Buna göre "10 yaşındaki çocuğun okul çantasından uyuşturucu çıktı" (11 Haziran 2014, Zaman) başlıklı habere göre "Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde polis tarafından Roman vatandaşların yaşadığı Hıdırağa Mahallesi'ne düzenlenen uyuşturucu operasyonunda 16 kişi gözaltına alındı. 350 polisin katıldığı operasyonda açılmayan kapılar koçboynuzu ile kırıldı. 31 evde yapılan aramada toplam 500 gram esrar ve 300 gram bonzai ele geçirildi. 10 yaşındaki M.E nin okul çantasında 100 gram satışa hazır bonzai ele geçirildi. M.E. ifadesi alınmak üzere ilçe emniyet müdürlüğü çocuk büro amirliğine götürüldü." Burada çocuk yaşadığı mahallede suça karışmış bireylerin bulunması nedeniyle mekansal damgalamaya maruz kalmakta ve şüpheli konumunda sunulmaktadır.

İncelenen haberlerde gözlenen önemli bir nokta da öğrencilerle ilgili "Karne heyecanına gölge düştü" (25 Ocak 2014, Zaman), "Liselilerin yüzde 34'ü alkol kullanıyor, yüzde 10'u uyuşturucu" (4 Ocak 2014, Zaman), "Maganda öğrenci komalık etti." (17 Mayıs 2014, Posta), "Öğrencisinin yumruğuyla komaya giren öğretmen öldü." (4 Haziran 2014, Posta), "Okulda vahşet." (15 Haziran 2014, Posta), "Tatil zili çaldı Zayıf olan öğrenciler öğretmeni dövdü" (25 Ocak 2014, Posta), "İki lisenin öğrencileri kavga etti: 1 yaralı, 4 gözaltı." (26 Nisan 2014, Zaman), vb. haberlerin fazla yer almasıdır. Bunda incelenen tarih aralığının sömestr tatiline denk gelmesinin de etkisi vardır.

6. Sonuç

Medyada çocuklara yer verilirken, çocuklarla ilgili haberlerde gereken özenin gösterilmesi gerektiği yapılan çalışmalarda vurgulanmaktadır. Özellikle çocuğun haberde yer alış biçimi, haberin dili, kullanılan görseller ve bunun gibi detaylar dikkat edilmesi gereken noktalardır. Zira çocuğun haber metinlerinde etiketleyici bir dille yer alması kişiliğinin gelişim aşamasında olumsuz bir etki yaratabilmektedir. Bu anlamda medya organlarının çocuklarla ilgili daha duyarlı bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Etiketleme teorisi bağlamında çocukların medyada nasıl temsil edildiklerini irdelemeyi amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarına göre, çalışma kapsamında incelenen çocuk haberlerinin çok büyük bir oranı adli haber türünde olduğu görülmüştür. Bu durum çocukların gazetelerde adli olaylarla temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Yani çocuklar ancak bir suç mağduru olduğunda veya bir suç işlediği iddia edildiği durumlarda haberlere konu olabilmektedir. Çalışmada incelenen haberlerde çocukların genel olarak herhangi bir suç mağduru olarak sunulduğu görülmüştür. Kız ve erkek çocukların haberlerde en çok suç mağduru olarak yer aldığı gözlenmiştir. Erkek çocuklarında ikinci sırada şüpheli konumu gelmektedir. Kız çocuklar erkek çocuklara kıyasla daha yüksek bir oranda suç mağduru konumunda yer almaktadırlar. Erkek çocuklar ise kız çocuklarına nazaran daha yüksek oranda şüpheli olarak haberlerde yer almışlardır. Çocuk suçluluğuyla ilgili yapılan kuramsal çalışmalarda cinsiyet faktörünün üzerinde sıkça durulmaktadır. Buna göre genel olarak erkek çocukların daha çok suça sürüklendiği belirtilmektedir. İnceleme sonucunda da erkek çocukların kız çocuklardan daha fazla suça sürüklendiği görülmüştür.

Çocuklar medyada herhangi bir suç mağduru ya da suça karıştığı iddia edilen çocuk olarak sunulurken, çeşitli şekillerde etiketlenebilmektedirler. Yazılı basın suça karıştığı iddia edilen çocukların etiketlenmelerine çeşitli şekillerde etki edebilmektedir. Özellikle sunulan haberlerde çocuğun tanınabilirliği, çocukla ilgili kullanılan ifade ve yorumlar ve doğrudan etiketlemeler çocuğun etiketlenmesine ya da etiketin pekiştirilmesine yol açabilmektedir. Bu açıdan haber metinlerinde çocuğun tanınmasını sağlayacak ifadelerin kullanılmaması büyük önem taşımaktadır. Çocuğun tanınabilirliği açısından önemli noktalardan biri görsel kullanımıdır. İncelenen haberlerin yarısından fazlasında görsel kullanılmıştır. Çalışma kapsamındaki

gazeteler suça karıştığı iddia edilen çocukla ilgili görsel kullanmamaya özen gösterirken kullanılan görsellerin de tanınmayı zorlaştırıcı şekilde yüzün tamamının veya gözlerin buzlanmış şekilde kullanılması konusunda hassasiyet göstermiştir. Ancak aynı hassasiyetin haberlerde mağdur olarak yer alan çocuklar için gösterilmediği gözlenmiştir. Zira haberlerde mağdur çocuklarla ilgili yer alan görseller genel olarak açık olarak verilirken, 1 haberde özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı bir suçtan mağdur olan kız çocuğuna ait görsel açık bir şekilde verilmiştir. Bu noktada suça karıştığı iddia edilen çocuklara gösterilen hassasiyetin mağdur olarak yer alan çocuklara da gösterilmesi gerekmektedir. Suç mağduru veya suça karıştığı iddia edilen çocuklarla ilgili haberlerde çocukların kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılması hukuki anlamda cezai yaptırımı gerektiren etik çerçevede doğru olmayan bir davranış olarak nitelendirilmektedir. Bu anlamda çocukların kimliklerinin tanınmayacak bir şekilde sunulması gerekmektedir. Çalışmada incelenen haberlerde de suça karıştığı iddia edilen çocukların kimlik bilgileri büyük oranda ad ve soyadın kısaltılması şeklinde verilirken mağdur çocukların kimliklerin ad ve soyadın tamamı şeklinde açık olarak verildiği görülmüştür. Bu noktada çocuğun içinde bulunduğu topluluk tarafından tanınması gerçek manada etiketlenmesine yol açabilmektedir. Bu noktada Braithwaite'ın (1989) ayrıştırıcı utandırma kavramı karşımıza çıkmaktadır. Zira ayrıştırıcı veya dışlayıcı utandırma olarak ifade edilen damgalama (stigmatization) suç işleyen bireyi sonraki aşamalarda suçlu gruplara iterek yeniden suç işlemek için fırsat yaratmaktadır. Bu şekilde aile, akraba, arkadaşlar, okul çevresi ve öğretmenler ve komşular tarafından etiketlenerek çocuk, suçlu kimliği benimsemekte ve kendini doğrulayan kehaneti gerçekleştirerek toplumdan uzaklaşabilmekte ve kendisi gibi olduğunu düşündüğü suçlu gruplara dahil olabilmektedir.

Çocukların doğrudan etiketlenmiş olarak topluma sunulması da etiketlenmeyi pekiştirebilmektedir. Nitekim incelenen suça itilen çocuklara yönelik doğrudan etiketleme örnekleri de yer almaktadır. Haberlerde kullanılan "liseli", "katil", "maganda", "serseri" gibi ifadeler çocuğu doğrudan etiketlemektedir. Çocuklar için bu şekilde olumsuz tanımlamaların kullanılması kişiliğinin oluşma evresinde zarar verici olabilmektedir. Çocuklara yönelik bu tür olumsuz tanımlamalar genellikle adli olaylar içinde yer alan çocuklar için kullanılmaktadır. Ancak bu şekilde etiketleyici tanımlamalar çocuğun kişiliğinin gelişim döneminde olumsuz bir etki yaratabilmekte ve ikincil etiketlemeye yol açarak çocuğun suçlu kimliği edinmesine neden olabilmektedir. Ayrıca haberlerde mekansal etiketleme yapıldığı da görülmüştür. Özellikle mahalle ve okul adlarının açık bir şekilde verilmesi buralara karşı bir önyargı oluşturabilmektedir. Bunun yanı sıra haberlerde çocuğun eylemi yaptığı kesinleşmiş gibi "katil", "suçlu", "öldürdü", "çaldı" gibi ifadeler kullanılarak çocuğun suçsuzluk karinesi ihlal edilmiş ve çocuğa suçlu etiketi vurularak ikinci derece etiketleme uygulanmıştır.

Çocuklar herhangi bir şekilde suça karıştığı toplum tarafından etiketlenirken medya da bu etiketlenmeyi pekiştirmektedir. Bu şekilde suça karıştığı iddia edilen çocuk ceza adalet sisteminde toplum desteğinden yoksun olarak ilerlemekte ve çocuk, toplumdan soyutlanmaktadır. Toplum tarafından soyutlanan çocuk suçlu etiketi giyerek suçlu gruplara karışabilmekte ve böylece yetişkinliğinde suçlu kariyere yönelebilmektedir. Bu anlamda suça itilmiş çocukların gelecekte suçlu kariyerine yönelmemesi için karıştıkları suç ve sapma içeren olayların etiketlemelerle değil, sorgulanarak ve olaylara ekonomik, siyasal ve toplumsal bağlamı içerisinde yaklaşılmalı, sapmayı gerçekleştirenden ziyade, onu bu davranışa sürükleyen faktörler üzerinde durularak yapısal çözümler aranmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adler, Freda; Mueller, Gerard; Laufer, Williams (1991). *Criminology*. New York: McGraw-Hill.
- Atılğan, Eylem Ü. (2014). Damgalı Mekanlar. F.Ş. Cantek (Der.). *Kenarın Kitabı* içinde (s.61-88). İstanbul: İletişim Yayınları
- Bakacak, Ayşe G. (2002). *Modern Dönemde Becker ve Goffman'ın Yaklaşımlarında Etiketlenmiş Suçlu Anlayışı ve Günümüzdeki Yansımaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bartollas, Clemens (2003). *Juvenile Delinquency* (6. Edition). Boston: Allyn and Bacon
- Becker, Howard (1991). *Outsiders: Studies in The Sociology Of Deviance*. New York: The Free Press
- Bolat, Hakan (2013). *İnternet Medyasında Suça Karıştığı İddia Edilen Çocuk Haberlerinin Etiketleme Sürecine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Ankara
- Braithwaite, John (2006). *Crime, Shame And Reintegration* (16th printing). Cambridge University Press, USA
- Cangöz, İncilay (2007). Haberde Çocuk Birey. Y. Onat, vd. (Edt.). *Çocuk Odaklı Habercilik* içinde (s.196-223). İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Cullen, Francis T. ve Agnew, Robert (2001). *Criminological Theory: Past To Present Essential Readings*, (Second Edition). Los Angeles: Roxbury Publishing Company
- Doğrucan, Ayşegül ve Yıldırım, Zahide (2011). Yazılı Basında Çocuk İstismarı Haberlerinin İncelenmesi: (Cumhuriyet, Hürriyet, Posta, Sabah, Yeni Şafak ve Zaman Gazeteleri Örneğinde). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2011), S.4/2, ss.176-194
- Dolu, Osman (2011). *Suç Teorileri*. Ankara: Seçkin yayıncılık
- Dönmezer, Sulhi (1994). *Kriminoloji*, İstanbul: Beta Basım Yayım.

- Durna, Tezcan ve Kubilay, Çağla (2010). Basının Şiddeti: Siyasal Gösterilerde “Polise Taş Atan Çocuklar” Örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (3): 52-85.
- Dursun, Hasan (1997). Damgalama Teorisi ve Suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3-4, ss. 309-322.
- Goffman, Erving (2014). *Damga*. Ankara: Heretik yayınları
- Göksu, Turgut ve Karakaya, Muhittin (2009). Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi Cilt:11 (4), ss.27-43*
- İçli, Tülin (2004). *Kriminoloji*. Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Keskin, Z. E. (2004). Türkiye’de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi. Ç. Dursun (Der.). *Haber, Hakikat Ve İktidar İlişkisi* içinde (s.391-405). Ankara: Elips Kitap.
- Orçin, Gizem (2013). *Yazılı Basında Suça Sürüklenen Çocukların Sunumu Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Salihoglu, S. (2007). *2006 Yılında Türkiye’de Üç Yazılı Basın Organında Yer Alan “Çocuk Haberleri”nin İçerik Analizi Yöntemi İle Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Shoemaker, D. J. (2010). *Theories of Delinquency* (6. Edition). New York, Oxford: Oxford University Press.
- Siegel, L. J.; Welsh, B. C.; Senna, J. J (2003). *Juvenile Delinquency* (5. Edition). Thomson/Wadsworth Pub.
- Tosun, G. E. (2007). Çocuklar Ve Çocuk Haklarının Medyada Temsili. Y. Onat, vd. (Edt.). *Çocuk Odaklı Habercilik* içinde İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Ziyalar, N. ve Salihoglu, S. (2010). 2006 Yılında *Cumhuriyet Hürriyet ve Zaman* Gazetelerinde Çıkan Mağdur ve Şüpheli Konumundaki Çocuklara İlişkin Haberler. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 38: 121-140
- Basın ilan kurumu 2014 yılına ait gazete tirajları. <http://www.bik.gov.tr/istanbul/haziran-2014-tiraj-raporu/> (Erişim Tarihi: 07.11.2014)
- Medya ve Çeşitlilik Klavuzu: Çocuk. <http://www.tgc.org.tr/COCUK-TR-ENG.pdf> (Erişim tarihi: 06.11.2014)
- 01.01.2014-30.06.2014 Tarihleri Arasında Yayımlanan *Zaman, Posta ve Hürriyet* gazeteleri